

ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՒՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ներկայ 1898 թվականի
Պուլկարիոյ համար տարեկան 12 ֆրանկ
» » վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի » տարեկան 14 »
» » վեցամսեայ 7 »
ԿԱՆՈՒԿ ՎՃԱՐՆԵԼԻ

Համակ դրամ եռայլն դրկել հետեւեալ հասցեով
ԽՍԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԻՐԱՎՈՒՆԿ, ԼՐԱԳՐՈՑ ՎԱՆԱ (ՊՈՒԼԿԱՐԻՈ)
Редакция на вѣстникъ
„Иравункъ“
ВАРНА (България).

Redaction du journal
„Iravounk“
VARNA (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւնք
էս չեն որոշուիր եւ յարմար դասուած
ներք միայն կը հրատարակուին ամբողջ
շուկին կամ մասամբ:
Իրանուցման տողը 20 սանթիմ. երե-
սեն աւելի անգամներու համար 20 0/0
գեղջ կը լինի, փոխարեւը կանխիկ:

ԴԻՏՈՂՈՒԹԵԱՆ ՍԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Բարեկամներէս մէկը ինձ դիտել
տուաւ թէ Բնական օրէնք վեր-
նագրով յօդուածը որ երեւցաւ ի-
րաւունքի վերջին թիւերուն մէջ,
իւր նիւթապաշտական օգիւղ և
գոյնով անյարմար էր թերթին
ուղղութեան, որ գաղափարային
եղած է միշտ, երբեմն բնական-
ցային և կրօնասէր իսկ ըլլալու
աստիճան:

Դիտողութիւնը պարզ թիւրիմա-
ցութեան մը արդիւնք էր և այն
պատասխանը, զոր բարեկամիս
տուի, հարկաւոր կը դատեմ հրա-
պարակաւ կրկնել, իսկ հետոյ որ
քննական օրէնքին հարեանցի ըն-
թերցումը կրնայ ուրիշներ ալ նոյն
թիւրիմացութեան մէջ ձգել:

Ուշագիւր ընթերցողը շատ դիւ-
րաւ կրնար ըմբռնել թէ վերոյիշ-
եալ յօդուածը նուիրուած չէր նիւ-
թապաշտ և գաղափարային զբա-
ղոյններու յաւիտենական պայքա-
րին, ոչ ալ իւր ևզրակացութիւնը
նախընտրութիւն կուտ օր անոնցմէ
մէկուն կամ միւսին, և անտարա-
կոյս, Արդոյ յօդուածագիրը մըտ-
քէն իսկ չէ անցուցած թէ իր այդ
գրութեամբ կրնար նիւթապաշտ
գաղափարին աշակերտ երեւալ, ինչ-
պէս իրաւունքի խմբագրութիւնը
չէր կրնար զայն մերժել իւր նիւ-
թապաշտ մօքի արտագրութիւն:

Ամենէն յառաջ պէտք է յիշեց-
նել յօդուածին վերնագիրը: Բնա-
կան օրէնքի վրայ էր խնդիրը,
զոր գիտականօրէն, դրական եղա-
նակով քննելու և բացատրելու հա-
մար նիւթէն, անոր անհուն երե-
ւոյթներէն և փոփոխութիւններէն
զատ աղբիւր չունինք: Ով որ ա-
ռանց բնականօրէն տարածու-
թիւններու, դրական հիմերու վը-
րայ յենած՝ կուզէ պարզ և հաս-
շիջ լեզուով բնութեան և իր օ-
րէնքներուն վրայ ժողովուրդին
միտքը լուստարել, նիւթին և ա-
նոր երեւոյթներուն բացատրու-
թեան սահմանէն չէ կարող դուրս
ելլել: Անկէ դուրս անստուգու-
թիւն, տարակոյս և նիւթագրու-

թիւն միայն կայ դրական գիտու-
թեանց տեսակետով:

Խնդիրը կը փոխուի, երբ ու-
ղիւք բնականօրէն միտքներու
հետեւելով խօսիլ գերբնական ի-
րերու և զօրութիւններու վրայ,
որոնք ներքին համադրմանը զործ
են, հաւատարիք են, մաքի զուտ
սքեքիւղախօսներու առարկայ կըր-
նան ըլլալ, և զորս ոչ հերքելու և
ոչ որոշապէս հաստատելու չի բա-
ւեր այն դրական—գիտական պա-
շարը զոր ցարդ մարդկային միտքը
կրցեր է անհուն տքնութիւններով
խրացնել:

Բնական գիտութիւնները ան-
վիճիկ կերպով կը հաստատեն թէ
նիւթ և զօրութիւն բնութեան մէջ
անբաժան են իրարմէ: Մին առանց
միւսին չէ կարող ըլլալ: Արդ երբ
գիտականօրէն կը խօսինք բնա-
կան օրէնքներու վրայ, ներքին չէ
այդ ճշմարտութիւնը ոչ մէկ պա-
րագայի մէջ տեսութեան կորսնցնել,
կամ անոր հետ հակասութեան մէջ
իյնալ: Գիտական փորձառութեան
վրայ հիմնուողին համար ծիծաղե-
լի պիտի ըլլար և ինքզինքին հա-
կասել պիտի նշանակէր այդ:

Սակայն այս քան չէ թէ առ-
հասարակ մարդկային միտքը ի-
րեն ծանօթ գիտական—գրական
ընթանակէն դուրս ոչինչ ընդունե-
լու, ոչինչ խորհելու է, բացար-
ձակապէս, իրեն ծանօթ նիւթին և
անոր ծանօթ օրէնքներուն կառ-
չած մնալու է, անկէ անդինը մեր-
ժելով, իրմէ վանելով: Այս կըր-
լար ահա նիւթապաշտութիւն, իր
յոռեգոյն իմաստով:

Նիւթապաշտութիւնը այս իմաս-
տով մեծագոյն բռնաբարութիւն է
մօքի կարողութեանց որ ընդունակ
է և անզուտ հակում մը ունի բը-
նութեան գաղափարներուն թա-
փանցելու սքեքիւղախօսներով, իր
թուրքներով, առանց կապուելու
գրական ծանօթութիւններու որոնք
միջեւ այսօր անհունապէս ազգատ-
են պատասխանել կարենալու հա-
մար այն մեծ հարցումներուն ո-
րոնցմով մեր միտքը միշտ կը հե-
տաքերքուրի ու պիտի հետաքեր-
քուի:

Նիւթապաշտութիւնը բնական

օրէնքի և ոչ մէկ տողին մէջ պաշտ-
պանուած կը դառնա: Տիար Կ.
Պիօն կը պնդէ միայն թէ այն որ
գիտական հիմերու վրայ բնու-
թեան օրէնքները ժողովուրդին
պարզել կը ջանայ, պէտք չէ եր-
բէք որ անտես ընէ գիտութիւնը
և անոր գոտած ճշմարտութիւնները:
Եւ իրաւունք ունի:

Յ. Պ.

ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅԵՐԸ ԿՈՊԻՏՆԵՐ ԶԵՆ

Ինչպէս մեր նախորդ թիւով մա-
սած իւրք յիշած էինք, Շաբ-
ժուրի նախկին խմբագիր «Շաբար»
Բիզուսիւրի մէջ «Գաղթական»
ստորագրութեամբ յօդուածներ զը-
րելով Պուլկարահայերը «տոհմա-
յին առաքինութեան հաղորդին յատ-
կանիչէ զարկ, հիւրանայ, ան-
ըզգայ և կոպիտ» ածականներով
որակած էր:

Պուլկարահայերը մօտէն ճանչը-
ցող ամենէն անտարբեր հայը իսկ
Բիզուսիւրի մէջ այդ յօդուած-
ները և անոնց հետեւեալ եղող
խմբագրական վաւերացումները չէ
կարող առանց որոշմունքի կարգա-
ր:

Այդ հայհոյիչ բերանը, «Շա-
բար» կամ «Գաղթական», առանց
խղճահարութեան՝ կերեւալ միայն
անձնական ստոր նկատումներէ մը-
զուած, խելայեղօրէն և միայն ի-
րեն վայել բառերով կըլլայ Պուլ-
կարահայերն համայն հայ աշխար-
հի առջեւ անուանարկել: Բայց
պէտք է յիշել թէ ազգային յի-
շափոխական մարմիններու կազ-
մութենէն իվեր Պուլկարահայը
նիւթական և բարոյական ոչ մի
աջակցութիւն չէ խնայած հայ-
րենիքի սուրբ դատին համար: Դե-
ղին ոսկիներու լ'ցուն քսակներ
քանիցս գրած է յեղափոխականաց
ափրուէն մէջ, քանի քանի ան-
հատներ տուած է մայր հայրենի-
քի ազատութեան գործին արիւն
թափելու և զոհուելու համար:
Ստանոյ կտորածէն վերջ, առա-
ւելապէս Պուլկարահային էր որ
երկրին ամեն հայաբնակ քաղաք-
ներէն լողոքի և զոյրութի զո-

ռուս գաղութներ բարձրացուց թուր-
քին և փոքրիկ գէտ, Այս կող-
մերը երկար ամիսներ զրիթէ ա-
մեն օր միթինկներ կը գումար-
ուէին և հեռագիրներ կուղղուէին
Եւրոպական մեծ տէրութեանց,
վիճակաւորաց, նախարարականե-
րուն, Եւրասիոյն նման հեղինա-
կաւոր բարձր անձնաւորութեանց
և ամբողջ քաղաքակրթիւ աշխար-
հի մամուլ ներկայացուցիչներուն:
Այս ամենի համար Պուլկարահայը
իր համեստ քսակին բերանը մին-
չեւ ցարք բաց թողած ըլլալէ զատ՝
սկիզբէն ի վեր իւրովստան սատա-
րած է հաղորատուր գաղթական
ազգակիցներուն, հայաստանի ար-
կածելոց և սովելոց համար քանի
քանի առիթներով հանգանակու-
թեանց մասնակցած է: Դեռ 3
տարի առաջ իր միջոցով Պատրի-
արքի մէկ չըջաբերականին վրայ
հայաստանի արկածելոց ի նպաստ
միայն վառնացին մէկ անգամէն
1000 ֆրանքէն աւելի զրկած է և
քիչ վերջն ալ զօրաւոր, նոր միու-
թիւն կազմելու համար զրիթէ
նոյն չափ գումար մըն ալ Բարիկ
զրկած է: այսպիսի զոհողութեանց
որ մէկը թուել:

Իսկ գալով Պուլկարահայոց ներ-
քին վիճակին, մայր հայրենիքի
շատ մը գաւառներէն, և ազգայ-
նոց հոծ բազմութիւն պարունակող
շատ մը կեդրոններէ ելծէ գերի-
վերոյ չէ, վար ալ չէ: Կրթական
տեսակետով, Պուլկարիոյ զլխա-
ւոր քողաքները, վառնա, Ռուս-
ճուզ և Ֆիլիպպէ, միայն 250-300 տ-
կան հայ ընտանիքներ պարունա-
կելով հանդերձ, ազգային կալուա-
ծական հաստիքներէ ալ զուրկ ըլ-
լալով միատեղ, շարունակ ունե-
ցած են և ունին իրենց երկսեռ
վարժարանները, պայծառ եկեղե-
ցիները, այլ և այլ գովելի նպա-
տակներով կազմուած ընկերու-
թիւնները ու ընթերցարանները:
այս ամենը փոքրութիւ Պուլկա-
րահայոց համեստ քսակներէն կը
մատակարարուին: Դր օրինակ, 150
-170 ընտանիքէ (1600 մասամբ
աղքատ) բաղկացած Շուվուն վար-
ժարանաց, Եկեղեցիի և այլնի հա-
մար 12 ազգային պաշտօնականներու

ամսական կը վճարէ . 70 հայ տը-
ներէ բաղկացեալ Սիլիստրէն պայ-
ծառ եկեղեցի մը , երկսեռ վար-
ժարաններ և ընթերցարան մ'ալ
ունի . 40 տնէ բաղկացեալ Տօպրի-
չը նոյնպէս եկեղեցի և վարժա-
րան կը կառուցանէ ու կը մատա-
կարարէ . նոյնպէս Սիլիւնը , խոստ
գիւղը , Թաթար Բազարը ու
Պուրկազը , որք 30 , 40 , 50 տուն
հայ միայն ունին :

Այս բոլոր իրողութիւնները և
չոյսիքի ճշմարտութիւնները ան-
տեսելով և կամ ծայրայեղօրէն
տգնտ գտնուելով , կենը Պուրկա-
րահայը ազգային և առհասարակ
առաքինութենէ զուրկ , անղաղ , և
կոպիտ անուանելու ուրիշ բան չի
նշանակեր բայց եթէ անխոստովա-
նելի դիտումներէ և կերքերէ թե-
լադրուած գրիչ չարժեղ :

Մեր նախորդ թիւով այս ճշ-
մարտութիւնները առանց մանրա-
մասնութեանց մտնելու բացառ-
րած լինելուս ի պատասխան Շար-
ժում իր չորեքշաբթի աւուր թի-
ւով իրաւունքը հարուածել ջանա-
ցած է , իր հայտիչն ու զբաղաւորիչ
Շաւարշը կրկին բարձրացնել փոր-
ձելով : Ուստի կըստիպուինք այդ
մասին ալ միայն երկու խօսք ընել :

Շարժում իր այդ թիւին մէջ
խել մը ստուծութիւններ բարդելով
կուզէ հասկցնել թէ Բիզանդիոնի
անշնորհք թշնամիքը Շարժումի
խմբագիր ըլլալէ առաջ իրաւուն-
քի մէջ ալ կը գրէր :

Այո , այդ խեղճուկը Պօլսէն
նոր եկած , երբ դեռ իր գոյնը
անծանօթ և ինք անգործութեան
դառն հետեւանքներուն ենթակայ
էր , խմբագրութիւնս զանի աշ-
խատակից նշանակեց , բայց միշտ

իր գրածը ըննութեան բովէ անց-
նելէ վերջ միայն հրատարակու-
թեան կը տրուէր . սակայն այս
պայմաններու տակ իսկ 7-8 ամի-
սէ աւելի անկարելի եղաւ մեզ հան-
դուծել այդ աշխատակցութեան
անպատեհութիւնն :

Շարժում իր այդ հաստատմին
մէջ Շաւարշը վարպետ խմբագիր
մը ցոյց տալ կուզէ որովհետեւ նա
այդ թերթի վարիչն էր և այդ
չնորհիւ թերթին ալ նմանը չը տես-
նուած արագութեամբ անկումէ
անկում թաւալաւոր գահավիժե-
ցաւ (*) , մինչեւ որ Շարժումի իս-
կական տէրը ստիպուեցաւ յայ-
տարարել թէ Ե. Շաւարշ ալ եւս
թերթին հետ բարոյական և նիւ-
թական ու է յարաբերութիւն չու-
նի , մինչդէռ ի ներքուստ գործը
տարբեր է կըսուի :

Արդ , Շարժում եթէ ինքզինքը
երախտապարտ կըլլայ Շաւարշին
այդ իր գործն է . իսկ մենք այդ
հայտիչին կուզենք հասկցնել թէ
Բիզանդիոնի մէջ իր ըսածին հա-
կաւոր , պուրկարահայրը « առհ-
սարակն առաքինութենէ զուրկ » չեն ,
« կոպիտներ » ալ չեն : Այլ ընդհա-
կաւոր մեծաւ մասամբ բարե-
կիրթ , ազգասէր , ուսումնասէր ,
քաղաքավար և անխառն բարոյա-
կանի տէր հայեր են : Ասանց մէջ
եթէ երբեմն անտարբերներ ալ
գտնուին , անոնք ալ այնտեսակ նը-
մոյցներ են որոնց նման ամեն երկ-
րի հայ իր ներկայացուցիչները ու-
նի աւելի ստուարաթիւ :

(*) Շարժումի այս գահավիժման վկա-
ներ են ամբողջ պուրկարահայ մամու-
լի ընթերցողները եւ ծիարք Արշակ
Չօպանեան , Մ. Փորթուգալեան , Ար-
փար Արփիարեան , Յ. Չաքրեան և
սօրիջ ասանց նման համբաւաւոր հայ
հրատարակագիրներ ու գործիչներ :

գայի մէջ պիտի լինի փաղափարա-
քեան մը կոխը ուրիշ փաղափարա-
քեան դէմ , մինչդէռ միայն փաղափա-
րաքեան կոխը քաղաքաւարութեան
դէմ , այսինքն՝ աղաքաւորութեան կոխը
գերութեան դէմ , լուսոյ կոխը խաւա-
րին գէմ :

Համարձակօրէն խօսելով՝ ո՛չ միայն
այս և ո՛չ Գերմանիոյ , լուսոյ և ա-
ռաջդիմութեան այս երկու վառարան-
ներուն , կը վայելէ իրենց վէճն լու-
ծելու նայիլ քանդող պատերազմի մը
մէջ . չը վայելէր՝ նոյն իսկ պիտի առ-
ինք իրենց արժանի չը պիտի լինէր ,
որ հուրն և բոցը պտտցնել ուղէին
քաղաքակրթութեան այս մեծ կեդրոն-
ներու մէջ , ծածկելով զանոնք աւերակ-
ներու կուտակներով : Դժգոյս պիտի լի-
նէր անոնց այս գերագոյն կոռուի սկսելն
տեսնել , որոյ պատերազմողաց ոչ մին
պիտի օգտուի , և որոյ վնասներն ու
կորուստներն անհամար պիտի լինին
մարդկութեան համար :

Բայց այսպէս չէ՝ Արեւելեան հարցի
պատմութիւնն : Օսմանեան կայսրու-
թեան բարբարոսութիւնն և վառարա-
նութիւնն և իր քայքայման բնական
վիճակէն՝ այս հարցն , որ միշտ եղած է
և յաւիտեանս պիտի լինի խառնակու-
թեանց մի հարց եւրոպական հանգար-
տութեան և համաձայնութեան հա-
մար , լոկ բաժանման հարց մը եղած է .
այնպէս որ՝ եթէ այս պատրուակաւ
պատերազմ ծագի , այս նկատմամբ ե-
ղած այն բոլոր պատերազմներու պէս ,

ՄԲԱՆՁԵԼԻ ԴԻԻՏ ՄԻ
ՕԴԻՆ ՀԵՂՈՒԻ ՎԻՃԱԿԻ ՓՈՆՈՒԻԼԸ

« Բաղմալէպ » ամսաթերթը իր գեկտ-
թուոյն մէջ հետաքրքրալարժ տեղեկու-
թիւններ կուտայ օրը հեղուկ մարմնի
վերածելու մասին , տունկով « Ռեվիւ-
տէ Ռեվիւ » Ֆրանսական թերթէն :
Գտնէն է կարողոս Տամպլէր անուն ա-
մերիկացի մը :

Եւրոպա՝ երբ իր բոլոր ուշը դար-
ձաւ ցած է իր սպառնալիցութիւնքը ա-
ւելցնելու և աշխարհակալութեան ան-
յաղ տննող մը սողորուած՝ ծայրագոյն
Արեւելքի , Ափրիկէի և այլնի մէջ կ'աշ-
խատի գտնել իր գոնացումը , մոռացած
մարդկային ամենատարրական պարտա-
կանութիւններն իսկ՝ երբ հինաւուրց
կազմի մը պէս հաստապնդեց կեցած
միեւնոյն հողին վրայ , միշտ իր « Ես »-ը
գոնացնելու ջանադիր է , հոն՝ Ուղիւս-
նոսէն անդին , Եմաքի սերունդը հըս-
կայաքայլ կը յառաջագոյն աշխարհ-
վերջիկ չըջնան մէջ : Եւ ո՛վ գիտէ
1900 թուականը չթեւակոխած դեռ
ինչէ՞ր պիտի կարգանք եւ նոյն իսկ
սկանաւոր վրայ պիտի լինինք ի՞նչ
հրաշալի գիւտերու , որոնք պիտի փու-
թան տակնուվրայ ընելու արդի գիտա-
կան սկզբունքները , եւ որոնց մասին
գիտութիւնը իր վերջին բառը ըսած
ըլլալ կը կարծէր :

Ասկէ դար մը յառաջ անկարելի հա-
մարուած շատ մը բաներ , այսօր կա-
րելիութեան չըջնանի մէջ մտած եւ
իրենց յատուկ սեղ մը դրամած են ,
առանց ա՛լ հրաշալիք մը համարուելու .
ինչպէս ելեքտրականութիւնը , չոգիի
գործութիւնը , ձայնասարը , եւլն , եւլն .
որոնց վրայ ժամանակին գաղափար
յայտնելն իսկ բաւական էր Գալիլէի
զօրաղը վիճակին ենթարկելու ու
գաղափարաւորութիւնի կրելու : Մինչ-
դեռ այժմ գիտական աշխարհը կը խոր-
հի ընդերքի տաքութեան հանել իր
սնունդը և ալ ամէն պիտոյքները ,
առանց հացահատիկներու և վառելա-
փայտի պէտքը զգալու , որով միանգամ
ընդ միշտ պիտի ազատի մարդկային

սոյն պատերազմն ալ պիտի կրնայ հա-
մարուիլ Եւրոպայի մի նոր քայլն քա-
ղաքակրթութեան և առաջդիմութեան
շաւին մէջ :

Թրքական կայսրութեան հիմունք-
ներն , բարոյապէս և նիւթապէս , շատ
խախտուած են և այս վիճակը հանա-
պազօր կը քալէ գէպի իր անկումին և
մոտալուտ կործանումին : Այս բանը ա-
մէն գիւտնադէտի համար մաթեմատի-
քական անտարակոտելի ճշմարտութիւն
մ'է :

Կր թողուն սակայն , որ այս փոսած
եւ ճաթած հին չէնքն ինքմիքէն քայ-
քայլ՝ առանց երբեք հոգ անելու այն
միլիոնաւոր զօրաղը քրիստոնէից և
միւսլիմանաց , որոնք տակաւին ապաս-
տանած կը գտնուին՝ մահու վտանգին
ենթարկուած՝ այս փոխած աւերակին
տակ :

Ինչպէս հասկանալ այս մարդասիրա-
կան հաշիւն՝ որ կը թողու փոսած ու
խախտու առուն մը ինքնիրմէ փլիլ և
իր փլատակաց տակ ամբողջովին թա-
ղել բազմաթիւ ընտանիք մը , կարող
լինելով իր անկումովն զրացի տունե-
րու հիմունքներն ալ խախտել :

Այսպէս ուրեմն , Եւրոպայի ընդհա-
նուր զինմանց պատճառ եղող Արշա-
ւոյնի և ուրիշ երկրորդական հար-
ցերու փոխարէն՝ մենք կ'առաջարկենք
Թուրքիոյ թափանցումն , իբրեւ միակ
միջոց աշոգելու Բիզանդիոնի գիւտա-
փոքեան մէջ :

ցեղը , բնութեան քմայքներէն , երաշ-
տութեան ու սովի յաճախողէպ պա-
տահարներէն :

Եւ ո՛վ գիտէ ի՞նչ քմայքներ պի-
տի արձակէ 20 ըր . դարու մարդը , երբ
արդի խեղճուկ արուեստական եղանակ-
ներն ու մեքենական գործիքներն
ուսումնասիրելու կ'ըլլէ :

Ինչպիսի մէջ չկայ մարմին մը որ
կարծր վիճակէն հեղուկ վիճակի , և
չոգիացած վիճակէ կարծր մարմնի չը
փոխուի : Այս սկզբունք վրայ շատ մը
գիտնականներ ի գուր ջանքեր ըրած
են օրը՝ իր կազային վիճակէն հեղուկ
մարմնի մը վերածելու հնարք գտնելու
եւ գրեթէ ա՛լ անկարելիութեան կարգը
գասած էին զայն , երբ կարողոս Տամպլէր
անուն ամերիկացի մը հրապարակ կը
նետուի գրեթէ անգոյն հեղուկ մը ի
ձեռքին :

Օրը հեղուկ վիճակի վերածուած է :
Տամպլէրի օգտնողուկ արասողող մե-
քենայի կազմածին վրայ խօսել շատ
երկար պիտի լինէր , ինչ որ մանրամաս-
նաբար նկարագրուած է « Ռեվիւ » ի
օրոստոսի թուոյն մէջ :

Արդէն հաշուուած է որ միլիոնաւոր
տարիներ վերջը երկրիս իր ներքին
ջերմութիւնը , Արեւն ալ իր կիզիչ
բնաւորութիւնը կորսնցնելով , երկրիս
եզերքը յաւերժական սառնոր պիտի պա-
տեն , որոնք ցրտութեան աստիճանին
համաձայն պիտի սկսին բլրեղանալ ,
և կարծր մարմններու փոխարէն իր-
այդ միջոցին օդն ալ ջերմութեան բա-
ցակայութեամբ իր առաձգականութիւնը
կորսնցնելով պիտի խառնայ՝ եւ կա-
թիլներու փոխուելով պիտի դառնալ
բազուկներ վրայ նորագոյն հեղուկ
տարր մը աւելցնել :

Հետեւաբար Տամպլէրի սկզբունքը
եղած է Արեւի վերածութիւնը հանել օ-
դին մէջէն , եւ զայն սաստիկ ցրտու-
թեան ենթարկել , այնպէս որ գործո-
ղութեան սկսելէն մինչեւ 15 վայրկեան
վերջը , արդէն օրը հեղուկացած կը սկսի
ծորակէն վար վազել , իսկ միւս կող-
մէն չըջնալ օդերը դէպի իրեն քայլել ,
ու միշտ հեղուկ վերածել կարճ միջոցի
մը մէջ : Առանց գործիքի օգնութեան
արդէն արտաքին օդի ճնշումը կը բաւէ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ
ԶԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՍՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Գ.) (Հ)
Գալով ամենէն հին և ամենէն զրծ-
ուարիմաց Արեւելեան հարցին , սա մի-
անգամայն պիտի կրնայ Արշաւ-
առաքինի հարցէն ա՛ւելի վտանգաւոր լինիլ բոլոր
աշխարհի խաղաղութեանը համար :
Վասնզի օսմանեան կայսրութեան գո-
յութեան կամ բաժանման խնդիրը՝
թրքական երկրի սահմաններուն հետ
քաղաքատմաբ. ա՛ւելի մեծ և ա՛ւելի
ընդարձակ է . Եւ ինչպէս որ միմիայն
Ռուսիա չէր թուրքիոյ մէջ շահեր ու-
նեցող , այլ եւ՝ աւելի կամ նուազ կեր-
պով՝ Եւրոպայի բոլոր ուրիշ տէրու-
թիւններն , հետեւաբար աւելի բնական
պիտի լինէր նկատել՝ Արշաւ-
առաքինի հարցն մասնաւորապէս Փրոսիայի և
Գերմանիոյ վերաբերող մի հարց , մինչ-
դեռ օսմանեան կայսրութեան գոյու-
թեան հարցն եղած է և տակաւին և
միշտ պիտի լինի Եւրոպայի բոլոր աէ-
րութեանց մէջ՝ պատճառ անհամաձայ-
նութեան , աշարձակութեան և պա-
տերազմի :

Խաղաղութեան եղծման մասին մեր
ապացուցած երկու հաւանական պատ-
ճառներն , սակայն , իրարմէ հիմնովին
կը զանազանուին : Մին , այս պարա-

Գ.
Ղրիմի պատերազմին երբ դեռ երկ-
տասարկ էի և ձեռքս ունէի Ռաւա-
կրաց զօրապետ՝ կը խռովէիք Արմայի
Ինկէրմանի , Բալակաւայի և Սեւաս-
տօպօլի ամրութեանց առջեւ , առատու-
րէն թափելով մեր արեւուն պաշտպա-
նելու համար խալիֆայի Մահմէտի և իր
Հարէմի . երբեք չը պիտի մոռնամ մեր
գունդերու մի բարձր հրամանատարին
սա հոգակաւոր խօսքն . « Բաղաքակրթ-
եալ Եւրոպան դաշնակցած է Ռուսաց
զիւլազուհեւներուն դէմ , թրքաց բար-
բարութիւնը պաշտպանելու և զա-
նոնք իր ծոցին մէջ պահելու համար » :
Արդ՝ 1855-էն մինչեւ 1890 , այս ե-
րեսուն հինգ երկար տարիներու մէջ ,
թուրքեր ուրիշ բան չարին բայց մի-
այն երեսուն հինգ աստիճան ևս նը-
ւաստացան բարբարոսութեան և վառ-
արութեան մէջ , արագաբար քաշելով
գէպի վերջնական անկումն :
Ի զո՛ւր փորձեցին օտար ճնշումով
բարենորոգումներ ներմուծել այս երկ-
րին մէջ . ի զո՛ւր փորձեցին փոխանցել ,
Ալիեի , Միթատեի՝ ներսէն ստապել
և քանդել Եւրոպայի այս չինական
պատնէշն : Տակաւին շարունակել կու-
զեն օսմանեան կայսրը՝ ըստ ընկալել
և ա՛յնքան խալիֆաներէ նուիրագոր-
ծուած սուրբ աւանդութեանց՝ հինգ
կամ ասոր դար աստիճան պէս կառա-
վարել , իրենց քմահաճոյից և կամքին
համեմատ :

(Շարունակելի) Ակաթի

եղեր պէտք եղած պարտաւորութիւնը կա-
տարելու, որով կարող ենք հետեւեալ
թէ ներկայիս ծախքերու ալ պէտքն
անգղայի պիտի լինի մեծաքանակ օգա-
հեղուկ ստանալու համար:

Հեղուկի վերածուած օդի խտութիւն-
ը կը համեմատուի այնպէս, ինչպէս մե-
կը՝ ու ի հարիւրին. մէկ օտք խորա-
նարդ օդահեղուկ ստանալու համար,
800 խորանարդ օտք օդ պարծածելու է:
Օդահեղուկին բարեխառնութիւնն է
Ֆարրենհայթի 312° դերջէն վար:

Եթէ օդահեղուկը ամենազօրեղ ամա-
նի մը մէջ պարփակենք եւ իր ստորոյցէ
ամանէն դուրս հանենք, մէկ վայրկեան
իսկ շատ պիտի գայ իր անհզ զօրու-
թիւնն դուրս տալու եւ ջարդ ու փշուր
ընելու ամէն բան: Բայց կարելի է
գործածել զայն պէտք եղած զգուշու-
թիւններն ի գործ դնելով, թաղիքով
պատելով, ջուրի մէջ պահելով եւ այլ:

Օդահեղուկը ակնթարթի մը մէջ կա-
րող է մարդու մը մասը այրել՝ առանց
թրջելու, եւ երբ զգեստի մը վրայ իյ-
նայ, անմիջապէս կը սառնի: Մտի խոր-
ված մը այս հեղանիութիւն մէջ խոթելով
այնպէս կը պնդանայ որ զանգակի ձայն
կուտայ եւ ճնշման տակ կը փոշիանայ:
Նոյնպէս կը փոշիանան պտուղը, հա-
կիթը, կարագը եւ ամէն ուսուցիչներու
Սկզբը՝ որ գրեթէ անստանալի համար-
ուած էր, օդահեղուկին ազդեցութեան
տակ բոլորովին կը բխրեցանայ եւ
պիտի մարմնի կը փոխուի: Բոլոր այս
հեղուկով թրջելով երբ վառենք, փո-
խանակ անսխորժ հոտեր արձակելով
խանձելու, մէկէն ի մէկ վառօդի մը
պէս կը փռնի եւ կանայտանայ: Պող-
պտոր եւ այլ պիտի մարմինները կը
վառնան եւ կը հալնան անոր ազդեցու-
թեան տակ, եւ եթէ պղնձէ հաստ խո-
ղովակի մը մէջ մի քանի կաթիլ օդա-
հեղուկ դնելով մուրճի հարուածներով
զլանի բերանը խցել ուզենք, հալու-
եալ քաշուած ամենաստուրիկ պայթման
խցանք ու մզնակի մինչեւ 300 օտք
դէպի վեր կը բարձրանայ: Հեղուկ օ-
դով թրջուած սպունգի կտոր մը եթէ
վառնել ուզենք սաստիկ պայթիւններով
կտոր՝ կտոր կը լինի ու այս ու այն
կողմ կը տարածուի:

Եթէ հեղուկ օդը ուղեւորու եւ սու-
զակներու մէջ գործածուի, այն ատեն
պատեւաբար կանգնող զօրքի նման
ստակալի կործանիչ ու աւերիչ նորա-
թիւն մը պիտի ունենան, որոնց դէմ
ամենազօրեղ զրահաւորներն իսկ ան-
գործութեան պիտի մատնուին եւ կամ
ջախվախն:

Հեղուկ օդը ամենաօդակար տարրը
պիտի հանդիսանար 20րդ դարու մարդ-
կութեան. իբրեւ զովացուցիչ միջոց
գլխաւոր աստիճանին վերածելով պիտի
կարողանանք միւս պտուղ եւ տոյժ-տեղէ
տեղ փոխադրել, մեր սենեակները զո-
վացնել ամառ ատեն, եւ միջրոպներէ
ու սեզոններէ բոլորովին մաքուր օդը
Բժշկութեան մէջ անհաշուելի օգուտ-
ներ ու գործածութիւններ պիտի ունեն-
նայ, մանաւանդ քաղցկեղային հիւան-
դութեանց մէջ:

Երբեւ անհար պայթեցուցիչ մը բո-
լորովին պիտի կենդանաւորուի պա-
տեւաբար մահադիմ գործիւնները:
Իբրեւ շարժիչ շոյիէն նախամեծար պի-
տի համարուի իր փոքր կազմութեան
համար, եւ առանց հանգստութիւն եւ
ալիւնի ծախքեր ունենալու պիտի կա-
րողանայ մէկ ժամուան մէջ 40-42 մլոն
ձամբայ կտրել տալ չղգնաւորուել, եւ
վերջապէս ընդծովեալ եւ օդաչու նա-
ւերու միակ բախալին պիտի լինի մեր
հեղկայած օդը:

Այս հեղանիութիւն առջեւ նոյն իսկ
եղբայրականութիւնը յաղթահարեալ
պիտի մնայ եւ իր գործածութիւնը մեծ

շեղափոխութիւն պիտի ձգէ զիտական
եւ մեքենական աշխարհին մէջ:

Մ. Գերսլան

ԻՐԱՌԻՆՔ

Կալուպէն մեզ գրուած նամակէ
մը կը տեղեկանանք թէ՝ տեղւոյն
սրճագործ վաճառականներէն (Թահ-
միս) Տիար Գրիգոր Յակոբեան,
ընդ ֆէմալիի Մարէկ գիւղէն,
ըստ իւր բարեպաշտ սովորութեան
հաճած է վերջերս իւր հայրենիքի
մէկ կարևոր պէտքը լեցնել. ուս-
տի գիւղին Տ. Ստեփան քահա-
նայի մէկ տրտը 46 օսմ. սկիի
գնելով Ալլին նուիրած է գերեզ-
մանատուն ըլլալու համար:

Համեստ դերքի տէր աղագայնոյ
մը այս կարգի բարեգործութիւնը
գովելի եւ օրինակելի է:

Նոր-Գար կըսէ թէ՝ ամենա-
հասարակ աղբիւրներէ մեկ կը հա-
ղարհեն որ վեհափառ կաթողիկոսը
Նոյեմբերի վերջեր Թիֆլիս պիտի
գայ: Այս հաշուով վ. հայրապետը
այժմ Թիֆլիս կը գտնուի:

Պատահայ թերթի մը լսա-
ծին նայելով, Թիֆլիսի ուսու-
ողիկներու եւ օրիգներու խումբ
մը մտադրութիւն ունեցեր է ի-
րենցմէ երգեցիկ խումբ մը կազ-
մելով, եկեղեցիի մէջ կիրակէ օ-
րերը քառածայն եղանակով երա-
ժշտութիւն ընել:

Կովկասէն եկող ամենօրեայ
թերթերու մէջ կը տեսնուի թէ,
մանաւանդ վերջերս, այդ կողմերը
աւազակները շատցած են եւ յա-
ճախ մարդասպանութեանց դէպ-
քեր ալ կը պատահին: Տեղական
թերթ մը այս առթիւ գրեալ կը
տայ թէ վիլնիւի Տաճկաստան
այցելութիւնը եւ 300 միլիոն իս-
լամաց խոստացած բարեկամու-
թիւնը այդ կողմերու խառններն
ալ երես հանեցին որովհետեւ այդ
աւազակները ընդհանրապէս մահ-
մատականներ են եւ իրենց անգը-
թութիւնը շատ անգամ հայերու
վրայ կը փորձեն: Մի քանի գիւ-
ղեր խնդրել են կառավարութիւնէն
որ իրենց գիւղերէն եւ թոյլո-
ւորութիւն ընծայուի անհնապաշտ-
պանութեան համար հրացաններ
կրելու:

Նոր-Գարի մէջ կը կարգանք.
«Բիթլիսում, Պիտ. վեդ.» ի
կ. Պոլսոյ թղթակցի ասելով, մի
քանի հայեր սպանիլ են մի աղ-
բեցիկ շէնի որդու: Այդ բանից
քիչերի եւ հայերի միջեւ կռիւ է
ծագել, որի ժամանակ, ըստ թըր-
քական պաշտօնական տեղեկու-
թեան, սպանուած է 22 եւ վիրա-
ւորուած է մօտ 40 հայ:

Նոյն թղթակցից իմիջի այլոց
գրում է.

«Քիչ չի յուզում մահմտական-
ներին այն լուրը, թէ՝ ուսուց
ղեկական պահանջներ, վերջին
անկարգութիւններ ժամանակ կով-
կաս փախած հայերը թողնու-
ած են:

Թիւն են ստացել վերադառնալու
եւ նրանց կը ընտելեցնեն իրենց գիւ-
ղերում... Պէտք է նկատել ձեզ,
որ հայոց բոլոր հողերը, նրանց
երեւմտ ծագող գիւղերը, նրանց
հարուստ կայքերը քրիստոնէս
տնտեսները յափշտակել եւ բռն-
նել են իրար միջեւ: Դուռը բոլ-
րովին ուժ չունի այդ կիսավայ-
րենի աւազակներին ստիպելու, որ
գոյաթիւն ունեցող թրքական օ-
րէնքներին հիման վրայ, յափշտա-
կուած կայքերը վերադարձնեն ի-
րենց տէրերին, իսկ տեղական
թուրք կայսրականները, որոնք բա-
ցի նամուրից ուրիշ բան չեն ճանա-
չում, հալիւ թէ կարողանան ի-
րենց ցեղակիցներին համոզել, որ
օրէնքի, թէկուզ թրքական օրէն-
քի, առաջ բոլորը հաւատարմ են
ամեն ոք պարտաւոր է այդ օրէն-
քին հնազանդել»:

Վաղարշապատէն գրուած նա-
մակ մը կը հաղորդէ թէ՝ Նոյեմ-
15ին, գիւղի եկեղեցիին մէջ Գը-
րիգոր եպիսկ. Գառնակերտեանց 5
քահանաներ ձեռնադրել է, որոնց
երկուքը մասամբ կրթուած, իսկ
երեքը իրենց կոչման անարժան
ազգաներ են եղել: Եթէ գրուածը
ճշմարիտ է, շատ ցաւալի է որ
կաթողիկոսի բթին տակ ալ այս
կարգի անեկները զեղծումներ կը
գործուին:

Վանէ Մշակի կը գրեն. «Այս
օրերս գեղուկ դասակարգը շատ
կը նեղուի աղքատութենէ, այն-
պէս որ հայոց-Չորի մի քանի գիւ-
ղեր մտադիր են իմրովին կաթո-
լիկանալու: Այսպիսեաց թիւն օ-
րէ օր աւելնալու վրայ է: Յուշե-
ները մըտադիր են ի մօտոյ հա-
մաւադնեց (Յայնկոյսներու թա-
ղի մէջ հարուստ եւ միակ թուրք)
տունն առնել 1200 տոմարական ոս-
կի: Ասոնց համար հոյ կաթողիկ
տառջնորդ մ'ալ եկած է՝ հայր
Անտոն Ջնգոյան, մշեցի: Կրոր
Դարի թաղեցիք մեծ մասամբ կա-
թողիկացո՞ծ են, որ տուն մը վար-
ձուած է մասուրի համար եւ մին
կիրակի պատ օրագ կընեն: Եթէ
այսպէս մնայ, մանաւանդ հացը
քիչ մը ալ թանկի, այսպիսեաց
թիւը շատ պիտի աւելնայ»:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Տեղւոյն երկտասարդաց նախա-
ձեռնութեամբ, ինպատու Ալլ. Գ.
Պարտուց բարձման, համազգային
ընտանեկան պարահանգէս մը պիտի
տրուի Հոգաբարձութեան հովա-
նաւորութեանը ներքեւ, յառաջի-
կայ գեղեցիկներ 19ին, եւ նոյն
պարահանգէսին մէջ տեղի պիտի
ունենայ ասկէ երկու տարի առաջ
նախկին Տիկնանց Հայուհեաց Դըպ-
րոցասէր ընկերութեան հրապարակ
հանած տոմսերու վիճակահանու-
թիւնը հիսուսեղ կարգադրութեամբ:
Ա. — Ով որ նոյն ընկերութեան
տոմսակ ունի, պիտի կրնայ առանց

բան մը վճարելու իր տոմսը ներ-
կայացնելով վիճակահանութեան
կարգադիր Մասնախմբին թիւ մը
քաշել ու անպատճառ նուէր մը
շահիլ:

Բ. — Ով որ չունի այն տոմսե-
րէն ու կուզէ վիճակահանութեան
մասնակցիլ, պիտի վճարէ մէկ ֆր.
նոյնպէս թիւ մը պիտի քաշէ չա-
հիլի:

Գ. — Ով որ ունի նոյն ընկերու-
թեան վիճակահանութեան տոմսե-
րէն ու չպիտի կրնայ պարահանգէ-
սին ներկայ գտնուիլ, թիւ հաճի
իր տոմսակները յանձնել ուրիշի
մը, որ իրեն հաշտոյն մասնակցի
վիճակահանութեան. ուրիշ հարկ
չկայ ըսելու թէ վերոյիշեալ պա-
րահանգէսի մէջ վիճակահանու-
թեան Դպրոցասէր ընկերութեան
տոմսակները անարժէք կը մնան,
եւ անկէ վերջը մէկը բան մը չպիտի
կրնայ պահանջիլ:

Ի պիտաց Հոգաբարձութեան
Ասեմադար Ասեմադար
Գ. ԿԻՐԱՆՍԵՐԱՆ 3. Մ. ՅԱՆՍՍԵՐԱՆ
Վառնա, 1 դեկտ. 1898.

Ի Խ Թ Ա Ր

Չօգ տէ՛քալար կաղէթատա իրիթար
իթմիշ օրմաղէ պէրապէր խուսուտի
մէքթուպէր տախի կէօնտէրմիշ իքէն
աթիտէքի զաթլար վէ օնլար կիպի
սոհա պաղըլարը պօրճլարը կէօն-
տէրմիշուպ, ձէվապ տախի վէրմէմիշէր
տիր. պինաէն ալէյս պուրատա խիթ-
լէրինի նէշր իտուպ, կաղէթա պէտէ-
լինի Եօլլամալարը իչիւն թէքարլէն
իւթար իտէրիգ:

Մկրտիչ Մինասեան, Գարաճա օթի
Թագուր Համարձուճեան, Ալլիթիօ
Ա. Իլիվ, Բալլիքէն
Յ. Յ. Քիւրան, Սվիթիօ
Ա. Գարապաշ,
Ակասի Անդրէասեան, Նիքօրօ
2. Մարգարեան, Պոքթէշ
Նշան Կիւլպէնկեան, Սուլիւա
Յակօր Սահակ, Սուլիւա

Եթմիթի հալ պու խիթլէրի եազ-
մաղէ իզթիթա խէրիգ. պաղապարը
պի՛ր գաշ կիւն տահա պէքլէյէնէկիգ
օ՛ վաղըթ պաղը Մըսըրըլար տախի
խաթըրտան տուր խիթլէյէնէք տիր:

ՀԱՅՍՏԱՆՏԱ ԵՒՆԻ ՏԷՆԵԷԷԹ

Սասուն գրեկընարընտան միւ-
թէյսիր օլտն ումում էվրօրտ էն
հայիսինին վէ ճէրիտիլէրինին շէ-
տիտէն ըրօթէսթլէրի իւլէրինաէ
թիւրքիտատաքի էրմէնիլէրին հու-
զուզը ինտանիյէսի մուհաֆաղա օ-
լընմազ արղու ու մազսէտի իլէ
պէօլիւք տէվլէթլէրտէն Բուսիւ,
ինկիլթէրու վէ Յրանսա թարա-
ֆինտան թէրթիպ օլընուպ, Սուլ-
թանտան տախի դապուլ իթիթիթի-
լէն 1895 մայիս 11 թարիխի իս-
լահաթ ճէտվէլի, էրմէնիլթանըն
ալթը վիլայէթլէրին իտարէի հիւ-
քիւմէթինէ եէնի թէշքիլաթ թէր-
թիպ ու իտիտալ իտլճէք իտի:
Վաղա, մէղքիւր իւլահաթ ճէտ-
վէլի էրմէնիլէրին մաթլուպընա

բէք տէ մուսաֆըզ վէ արզուարը-
մըզա միւթապըզ օլմաուրընտան
մաւաւա, աւալիշ ու Լիւիյէթի ու-
մուսիյէն թէէմիյէն տէ քեաֆի
տէիլ իտի. ֆազաթ պուընլա
պէրապէր թիւրք հիւքիւմէթի տնը
գապուլ իթմիշ վէ ինրասընա կէօ-
յա թէէզպալիւս էյլէմիշ իքէն, էն
էվվէլ ումուս գըրկընպարըն ինրա-
սընը տաճա միւնասիպ կէօրտիւ:
վէ տիկէր թարաֆտան տալի
մէզքիւր իսլաւաթ ճէտվէլի մու-
ճիպիւնէ, կէօյա եէնի թէէզլաթա
տալի թէէզպալիւս իթտի. հանի
Շաքիր բաշայը սէր գօլիսէր եօլ-
լաւը, վալի վէ միւթէսարըֆլարա
խորիւթիյան մուսվիլէր թալին
իթտի, վէ պէհէր գալաւա էր-
մէնիլէրտէն իւշ պէշ քիշի գապ-
թիյէ եազաւը, վէ կիւնիւն պիւրիւն.
տէ Պապը Ալի էյլիլէրէ պէյան
իթտի քի Անասուլըն ալթը վի-
լայէթլէրիւնտէ իսլաւաթ ու թէէ-
քիւլաթ ինրա օլընմըշ պիթմիշ տիւր.
Պապը Ալիւն պու պէյանը ա-
գապիւնտէ թօգաւ գըրկընը պաշ-
լաւը վէ էլան պու կիւնէ գաւաթ
էօթէաէ պէրիտէ մուգաթէլէ, վաճ-
շէթ ու տէհէթ տէվաւ իթմէքտէ
տիւր:

Պապը Ալիւն իսլաւաթ ու թէէ-
քիւլաթ ինրա իտիլտի տէմէսի վէ
պու եէնի տէհէթլէր պիւր գաթ
տաճա իսպաթ իթտիլէր քի, թիւրք
հիւքիւմէթի ճիտտի իսլաւաթըն
նէ մանէսինի անլար վէ նէ տէ
ինրա իտէպիլիւր: Ղայը էն զի-
յատէ թիւրքէրվէր օլընլար տալի
պու հազըզաթը ինքիւր իթմէկէ
պու կիւն ճէսարէթ իտէմէյօրլար:
Հաթաւ Սուլթանըն վիւքէլասըն.
տան պիւր թազըմը կէշէն կիւն
մէհլիստէ «պու կիտիշ, կիտիշ տէ-
կիւ» տէմէկէ մէհպուր օլընլար վէ
ճիտտի իսլաւաթ իգթիգա օլըն-
լընը պէյան իթտիլէր: Սէհլիսի
վիւքէլաւա կէշէն պու միւսպահէս
սըրը սազլամաթ լազըմ իքէն, Պա-
պը Ալի պիւր գօլընազըզա պիւնաէն
անը ալըզա չըգարթաւը. զիւրա
տէվէթլէր կիւրիտէն սօնրա էր.
մէնիւթան վէ Սաքէթոնիա մէսէ-
լէրէրիւն եէնիտէն էլէ ալթը օլ-
պըզլարընտան մէսէլէ աթէշլէնմէ-
մէք իշիւն իւղէրիւնէ պիւր սու-
սէրմէք լազըմ տըր, Պապը

Ալի «իշթէ պիղտէ օնուն իւղէրի-
նէ տիւշիւնիւյօրըզ» տէմէք իթմէ-
տի, վէ քէյա Սաքէթոնիա իշիւն
տալի եէնի պիւր իսլաւաթ ճէա-
վէլի թէրթիպ իթմէք մէմարիւ-
թի իլէ պիւր գօլիսիւնը մալաւա
թէէքիլ իթտի:

Իսլաւաթ ինրա օլընմըշ պիթ-
միշ տէյէն Պապը Ալի պու կիւն
իսլաւաթա եէնի պաշլայօրըզ տէ-
յօր: Էվվէլէր իսլաւաթըն տէմէրէ-
լէրի գըրկընլար օլըն վէ օլմագտա
տըր. շիմտիքի իսլաւաթըն տէ էյի
նէթիճէսի օլմայաճաղը շիւհէ-
սիլ տիւր. տէվէթլէր վալը պու
հազըզաթլարա պիղտէն տաճա էյի
ակհաճ օլընլար. եանի թիւրքիւր
տալա իսլաւաթ ինրա իտէմէշ,
պու նօգթաւա տէվէթլէր գաթիւն
գանուպ, կիւրիա իշիւն Բրէնս
Եօրկիլի թալին իթտիլէրի,
էրմէնիւթան վէ Սաքէթոնիա ի-
շիւն տալի տիկէր Եօրկիլի թա-
լին իտէճէքլէրիւնէ չօգ վազըթ իգ-
թիգա իթմէշ, Շաքիրէր, Սէհ-
մէպէր վէ Սէհմէտիւրէր պու-
տան սօնրա պէր գօլիսէր օլմագ-
պու նազիք վէ մուհիմ մէսնէթլէրէ
պունտան սօնրա իւրէնպէր, Տիւ-
լէր վէ Գօնլար թալին օլընապի-
լէճէք տիւր. Էվրօրա բալիթաթի-
լարըն շայանը էմիլիթ ու էհէմ.
միյէթլի բէօշլէրտէն պու սէտա-
լար իշիտիլմէքտէ տիւր:

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Շէհրիմիլտէ միլլի պիւր զրա-
ւթհանէ թէէսիա իթմէք մագա-
տի իլէ ախիլէն թէէքիլ օլընմըշ
օլմա ընթերցասիւրազ Ըրկիւրու-
թիւնըն մէնֆաթընա մալսուս
օլմագ իւղէլ պու ագշամ Անկէլ
Սլաֆօթըն սալօնընտա մալման.
թան պիւր թէաթը օլմալաթը ին-
րա օլընաճաղ տըր:

Վէրիլէճէք օյաւն Ալգ. պուտ-
մալթիւնտան իսթիլարա օլընմըշ
ճալիպի տըգաթ պիւր տըրաւ տըր:

— Պունտան պիւր սէնէ մուգա-
տէմ պիւր կապալազը աղըրճաւա-
րէլէմիշ օլմասընտան տօյալը իթ-
համ օլընան Ղուկաս Գրիգորեանըն
մուհաքէմէսի շէհրիմիլ մաճէմէի
պիտայէթին գըսմը ճէգալիյէսին:

տէ էվվէլէր կիւն ինրա օլընտը,
մէրգուս Ղուկաս 15 սէնէ մաճ-
պաւսիյէթ մաճքիւմ իտիլտի, վէ
մէրուհըն գէվճէսի պէրաւաթ իթ-
տի: Ֆազաթ Ղուկասըն միւսա-
ֆաւ վէքիլի կոսպ. Բ. Տրալալէֆ
տալալը իսթիւնաֆ իտէճէք տիւր:

ՄԻԻԹԵՆԵՎ ՎԻԵ

Էվվէլտէն պէյան իթմիշ օլըն-
լըմըշ իւղէլ, սօն իուս-թիւրք
մուհարէպէսինտէ տիւշիւն օլմա
բուս ապէրլէրին զիւրի իշիւն
Սթանպօլտա կալաթարիտա թէ-
էսիւ օլընան քիլիսէնի թագաթիս
այիւնըն ինրասը միւսապէթլէ
Արշի Տիւք Նիքօլա պու կիւնլէր-
տէ Սթանպօլտա պէքլէնիլիյօր:
Պու պապտէ, Սթանպօլտան թա-
ւա քէշլաւէ օլընան պիւր թէլէկ-
րաֆա կէօրէ, Նիքօլա պու կիւն
Սթանպօլա վաւը օլմաճաղ վէ Չար-
տան Սուլթանա իսթապ պիւր մէ-
մուրիյէթլէ հօլանըմըշ օլընլըն-
տան նաշի, էվվէլ Սուլթան իլէ
կէօրիւշտիքաէն սօնրա կարըն
բուս շէյիտէրին մէգարընը աշ-
մագ վէ քիլիսէնի թագաթիս այի-
նընա հազըր պուլընաճաղ տըր:
Պու միւսապէթլէ Պուկարիա.
տան տալի թըրէնը մալսուսլէ
պիւր չօգ զաթլար Սթանպօլա կի-
տէճէք տիւր. Պապը Ալի Պուկար-
լարըն պու նիւմայիլէն նախօշ
նաղարլէ պազըյօր:

Ֆրանստըն սապըզ միւսթէր-
լէրիւնտէն Ս. Պուրթուս տալի
Պէլկրաւը վէ Սօֆիայը զիյարէթ
իթտիքտէն սօնրա Սթանպօլա
կիթմիշ տիւր:

Արշի Տիւք Նիքօլաւըն Չար-
տան մէմուրիյէթի մալսուսլէ Սուլ-
թանա հօլանըմըշ վէ Ս. Պուր-
թուսըն ալըն էմնաւտէ Սթան-
պօլտա պուլընաճաղ իքի միւթթէ-
ֆիգ տէվէթլէրին թիւրքիտա
հէնի պիւր թէտպիլէրի օլմաճաղ-
նա պիւր տէլիլ աւտ օլընապիլիւր.
պա խուսուս պու սըրա Ֆրանսա
իլէ թիւրքիա պէյիւնտէ սօվուգ-
լուգ հիւքմ իթտիկիւն տալի իա-
թըրտան տուր իթմէմէլիլիլ:

— Աւտրիա իմբէրաթօրը Տիւք
Տ'Օրլէանըն պիւր հէմիլիւնի իլէ

իւտիվաճ իթմէք թէէպալիւսինտէ
օլընլընա տալիւր Բարիկ կաղէ-
թալարը շայալար նէշը իթմիշ ի-
սէլէրտէ, վիլննաւտան վիւրուս ի-
տէն թէլէկրաֆլարա պու շայալար
էստաւըզ կէօթլէրիյօրլար:

— Սպանիաւան Ս. Ամէրիգայա
թէէք իտիլէն Ֆիլիբին աւալարըն
եէրլի էհալիսի էթէտէն պէրու-
սէրպէսթիլէթի մաճէլլիյէ էլտէ
իթմէք սայ ու զայրէթիւնտէ օլմա.
Սպանիալարա գարշը ըսիւնտա
պուլընազլարը կիպի, շիմտի տա-
լի Ամէրիգայալարա թէսիլ օլըն-
մագ իսթմէյօրլար:

Աւըլար Բէյիսի մէհնուր Ակինաւա
պաշընտա 30000 քիշի եէրլիլէր-
տէն իպարէթ մուսթալաւ պիւր օր-
տաւը օլընլը հալտէ Սալաւը
մէրքէլ իթթիլապ իթմիշ տիւր.
վէ եէտիւնտէ պուլընան Սպանիալը
եէսիլլէրի թէսիլմ էյլէմէքտէն իմ-
թիւն իտէյօրլար: Աւըլար Սպան.
եէսիլլէրի սէրպէսթ պրազմագ ի-
շիւն 20 միլիօն տօյար թալէպ իթ-
մէքտէ տիւրլէր. եանի Ամէրիգայալըն
մէքքիւր աւալար իշիւն Սպանիայա
վէրէճէկի մէպաղը աւըլար քէն-
տիլլէրի ալմագ իսթէյօր:

— Ս. Ամէրիգա ճիւմհուրիյէթ
Բէյիսի Ս. Մաք Բիլիլ Ս. Պրօ-
օքէի Գուպայա վալի թալին իթ-
միշ տիւր. պու զաթ տաւըն հէմ
գուվէի ապէրիյէսինէ վէ հէմտէ
իտարէի միւլքիյէսինէ նէզարէթ
իթմէք սէլահիյէթիւնէ հայիլ տիւր:
— Բարիս մէհլիսի մէպուսանըն-
տա վուգու պուլան պիւր միւսաւտէ-
լէտէն տօյալը Ս. Տէրուլէթ վէ
Ս. Պուսայ տուէլլօ իթտիլլէր, վէ
թարաֆէյնտէն պիւրէր էլ սիւհա
աթըլմագլէ, հիշ պիւր սէմէրէ հա-
սըլ օլմագըզըն տուէլլօյա նիհա-
լէթ վէրիլտի:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կը գնեմ մեծ և փոքր բանակու-
թեամբ պուկարական գործածուած
բօստի բուլբը. մանաւորաբար
1879 և 1884 տարւոյ բուլբը՝ ա-
մենաբարձր գնեցող: Ունեցողները
թող հաճին գրիմլ ինձ. զրկելով
իւրաքանչիւր տեսակէն մի մի օրի-
նակ, և նշանակելով անոնց գնեցողը:
Սարգիս Թորոսեան (Ս)

Ռուսներ

Отговорникъ М. Сконовъ
Печатница "Взаимность"—Варна

25,000 ԼԱ ԿՈՆԻ ՄԵՇԻՆԻ ԵՎ ՍՈՄՄԱ
4 Միլիոն 526,000 շլատ. և օր
ԴԱՅԻՆ ՄԵՇԻՆԻ ԵՎ ՍՈՄՄԱ
ՍՈՄՄԱՆ ԿՈՆԻՆՈՆՍ 500,000 շլատ. և օր

ВЪ ИДУЩИЯ

ЧЕТВЪРТЪКЪ

СЪЩО ПРЕПОРЪЧВАМЕ И ПРАЩАМЕ СРЪШУ БРОЙ И ВЪ СТРАНАТА

ОРИГИНАЛНИ ЛОЗОВЕ НА ОФИЦИАЛНИ ЦѢНИ: ЦѢЛИ НА 10 ЛЕВА ЗЛ., ПОЛОВИНА НА 5 Л. ЗЛ., ЧЕТВЪРТЪ 2.50 Л. ЗЛ., ЕДНА ОСМА 1.25 Л. ЗЛ.

ОСКАРЪ БРАЙЕРЪ & С

ГЛАВНИ КОЛЕКТОРИ

ТЕЛЕФОНЪ № 43

НА 10 ТОЗИ МѢСЕЦЪ

Първо печалбно тегление

ПУБЛИЧНО ПРЕДЪ НОТАРИУСЪ И СВИДѢТЕЛИ ВЪ СОФИЯ

на

ПЪРВА БЪЛГ. КЛАСНА ЛОТАРИЯ

РУССЕ, ПЛОЩАДЪ ЦАРЬ БОРИСЪ.

СОФИЯ, ТЪРГОВСКА УЛИЦА № 4.

АДРЕСЪ ЗА ТЕЛЕГРАММИ: „БРАЙЕРБАНКЪ“